

BOHEMA ESPERANTISTO

ČESKÝ ESPERANTISTA

Měsíčník pro šíření esperanta a esperantismu mezi Čechy.
Orgán „SVAZU ČESKÝCH ESPERANTISTŮ“ v Rakousku.

Redakce a administrace: Praha III, Kampa 495.

Redaktor:

H. K. Bouška,
Praha-Smíchov 1097.

Vydavatel:

Jan Iglauer,
Praha III, Hroznová 6.

ROČNÍK IV

SEŠIT 5

Články. — Artikoloj.

Jos. Krumpholtz: *Význam esperanta mezi Čechy a Slováky.* — Dr. L. L. Zamenhof-Karel Maršík: *O vzniku esperanta.* — Dr. Stan Kamaryt: *Propagando de internaciaj movadoj.* — Joseph Eydelnanth: *Antisemitismo kaj progreso.* — J. Kaliszewski-Kabe: *La juĝo.* (Letero de mortinto). — Fr. Procházka-R. Fridrich: *Justeco.*

Raportoj kaj notizoj.

Nacionalismo. Pri la libereco. La Indoeŭropaj lingvoj. Kie naskiĝis Comenius? Dek moralaj ordonoj de Komenský. 10 konsiloj al la esperantaj tradukantoj. Esperantista movado inter Bohemoj. Esperantistaj organizaĵoj en Praha.

Libroj kaj gazetoj.

Raporto pri la kvina kongreso de esperantistoj. La fianĉiniĝo de Sovaĝulino. Dictionnaire esperanto-français. La revuo. The British Esperantist. Germana esperantisto. Informaj raportoj. Semo. Gazeto Andaluzia. La Ondo de esperanto (Болна эсперанта). Finna esperantisto. Idealisto. Diversaj eldonaĵoj. Ricevitaj gazetoj.

PRAHA, 20. III. 10.

Cena 36 h

PSACÍ STROJE — SKRIBMAŠINOJ

nové i opotřebené, všech systémů, výhodně a se zárukou dodává firma novaj kaj bezonitaj, ĉiusistemaj, plej oportune kun la garancio estas liverataj

de firmo F. Tůma, Praha,

Jindřišská ulice čis. 26, Čechy. (Bohemujo).

Zásilky pro „S. č. e.“ adresujte: Mil. Schmidt, Praha-II. 1036/XIV.

Celoroční předplatné 4.— K.

Ĉeský esperantista-Bohema esperantisto

(Red. kaj adm: Praha III, Kampa 495, Bohemujo-Aŭstrio; Jarabono Sm 170) monata revuo por propagandado de esperanto kaj esperantismo inter Bohemoj, oficiala organo de „**Bohema asocio esperantista**“ (Svaz českých esperantistů), eliras regule la 20-an de ĉiu monato en kajeroj almenaŭ 16-paĝaj enhavante krom bohemaj informaj artikoloj multajn esperantajn, originalajn kaj tradukitajn, amuzajn kaj klerigajn artikolojn kaj notizojn pri temoj aktualaj kaj internaciaj.

La manuskriptoj, leteroj, libroj kaj gazetoj estu sendataj al la redakcio, la abonpago al la administracio. Ĉiuj verkoj en kiu ajn lingvo ricevitaj de la redakcio estas registrataj; recenzoj estas publikigataj pri la verkoj ricevitaj almenaŭ en du ekzempleroj. La redakcio rezervas al si la rajton korekti la manuskriptojn. Represo kaj traduko, se ili ne estas speciale rezervitaj, estas permesataj, se oni citas nian revuon kaj sendas 3 ekzemplerojn al la redakcio. La redakcio respondas la leterojn sole per la gazeto, ne per la poŝto; kiu bezonas rapidan respondon letere, aldonu poŝtmarkon. Specimenon oni sendos kontraŭ unu respondkupono.

Vychází 20. dne v měsíci a je zdarma zasílán všem členům »Svazu českých esperantistů«, kteří zaplatili celoroční příspěvek 5 K. — Rukopisy, dopisy, knihy a časopisy zasílají se redakci. — Netištěné rukopisy se vrátí, byla-li přiložena známka na odpověď. — Všecka díla redakci zasláná jsou oznamována. Reklamace přijímá administrace jen do vyjití následujícího čísla. — Předplácti a po číslech odebíratí lze u administrace a ve všech knihkupectvích.

Esperantská korespondence — Esperanta korespondado.

Jednonásobné otištění oznámení stojí 60 h., trojnásobné K 1.50. Členové svazu a spolků sdružených platí pouze 40 hal., resp. 1 K. Pro přímé předplatitele je prvé otištění zdarma. — Vyměňovatí dopisy¹⁾, pohlednice²⁾, pošt. známky³⁾, přejí si:

La unufoja enpresado de l' anonco kostas 25 sd. trifoja 63 sd. La anoj de l' asocio kaj aliĝintaj societoj pagas sole 17 sd, resp. 42 sd. Por la abonintoj la unua enpresado estas senpaga. — Interŝanĝon de leteroj¹⁾, ill. poŝtkartoj²⁾, poŝtmarkoj³⁾ deziras:

40. S-ro William Mason, New-York State, Departament Education, Albany N. Y. U. S. A. ^{1, 2, 3)}. — 41. S-ro JUC A. Heyrovský, Nĕm. Brod, Bohemujo Aŭstrio ^{1, 2, 3)} nur kun neeŭropanoj precipe kun samid. en Asio kaj Suda aŭ Meza Ameriko. — 42. S-ro Zdeněk Misar Praha hlavní pošta poste restante. — 43. S-ro Hawkes Bay (Nov-Zelando) S-ro Thomas Tomlins Paki paki ²⁾ Li petas meti poŝt markon sur vidaj flankon. Ĉiam respondos. — 44. Wednesfield (Wolverhampton) Anglujo C-ro a Giles 19. Neachill lane ²⁾. — 45. Kielce (Polujo) F-ino Nina Sokolovska Wesola 36 m 5 ²⁾. — 46. F-ino Emilie Weychardtova instruistino Žebrák u Hořovic (Bohemujo) ²⁾. — 47. S-ro L. Chlouba P. R. Ido 20, Chlumčany u Loun poste restante (Bohemujo) ^{1, 2)}. — 48. S-ro K. S. Hyoh, ĉe Yamamoto, Asahi, Takefu, Echizen (pošt. sur. ilus. flankoj) ²⁾ (Japanujo). — 49. S-ro Reichi Otsuki Hiyoshimura, Kibigun, Okayamake ²⁾ (Japanujo). — 50. S-ro S. Yamasaki, ĉe Kioto Imperia Umversitato, Kioto. ²⁾ (Japanujo). — 51. S-ro Manabu Takabatake ĉe Seiseisha, Nishi-Edogawa machi, Koishi kawa, Tokio ²⁾ (Japanujo). — 52. S-ro Maski Harata 475. Kami-Osakimaĉi Ebaragun, Tokio Japanujo ²⁾.

Truhlářství a sklad nábytku — Meblmagazeno-meblfabrikado de

JOSEF HAVLÍČEK

[PRAHA-I., Michalská ulice číslo 19, I. patro. I et.

Nábytek ve všech slozích vždy v zásobě, jak celá zařízení, tak i jednotlivě. Též kuchyně, pohovky a slamníky. Opravy nábytku se levně a rychle provádějí.

Meblo en ĉiu arta stilo konstante en provizo. Vendado are kaj aparte. Establo de ĉambroj, kuirejoj-kanapoj kaj matracoj. Rekonstruado de meblo.

VÝZNAM ESPERANTA PRO ČECHY A SLOVÁKY.

Napsal *Jos. Krumpholtz*. — (Pokračování.)

A tuto překážku odstraniti, neb alespoň ji zmírniti i to jest úkolem jazyka mezinárodního. Naprosto však mýlí se, kdož se domnívá, že účelem jeho jest nahradit a tedy zničit jazyky národní — materštinu. Jako zavedením písma — korrespondence, nestal se zbytečným ústní styk lidí, rovněž tak nezničí jazyk mezinárodní jazyků národních. Máť jazyk mezinárodní sloužiti za dorozumivací prostředek jen tam, kde materština nestačí a tak umožnit styky i s těmi, jichž jazyků neznáme a pro nedostatek času a sil ani poznat nemůžeme, s nimiž však přes to stýkati se chceme neb musíme.

A že k tomu hodí se nejlépe jazyk umělý, o tom svědčí vedle Tolstého i Komenský, řka: »Na mnohověrné ony lidského obcování závady a zmatky, jež vznikají z množství, nesnadností a nedokonalostí jazyků, není léku platnějšího, než aby utvořen byl jazyk nový, všech známých snazší, by mu bylo lze učiti se beze ztráty času a věcí.«

A takovým právě esperanto jest: snažším všech povšadných, takže mu opravdu lze se naučit beze ztráty času, dnes každému, ale zejména národu malému, tak drahého a stále dražšího, a beze ztráty věcí — peněz a praktických, odborných vědomostí a dovedností, jimž bylo by pak lze místo jazyků se učiti.

Právem napsal o esperantu polský spisovatel a žurnalista *J. Waszniewski*, že »třeba-li k naučení se cizímu jazyku roků, pro esperanto stačí jen několik dnů,« ježto »čemu v cizím jazyku nenaučíme se ani za 3—4 roky, toho zmocníme se v esperantu, dle *A. Kofmana*, za 3—4 týdny« ...

A jak snadným tak i užitečným jest esperanto.

Už *Komenský* poznal, že mnohojazyčnost není ještě moudrostí ani známkou její, ježto moudrost zakládá se na pravé věci známosti a jich náležitém užívání, a že Řekové kdysi (jako později Římané a dnes Angličané, Francouzové

atd.) proto byli nad jiné moudřejšími, že učením se jiným jazykům času nemařili, ale hned ke studiu věcí přistupovali. (Nejnovější meth. jazyků VI, 1.)

Kolik času tedy a energie, obětovaných dnes studiu jazyků, získali bychom pro studium jiné, odborné, praktické, jak vysoko povznesla by se rázem vzdělanost — a vzdělání jest moc! — zejména národů malých a menších, kdyby jich mnohojazyčnost nahrazena byla dvojjazyčností...! Už Leibniz řekl: »Kdyby na světě jeden byl jazyk, přibylo by pokolení lidskému třetina života, totiž ta, co na jazyky se vynakládá.« A Komenský touží: »Ó, koliký zisk, stačí-li jedna věc místo nesčíslných!«

Právem tedy, i v zájmu národním, má česká strana lidová v programu svém jednojazyčnost úředníků, významnou v době naší právě potřebou spíš odborného než jazykového vzdělání, vedoucího u nás, jak naříkal sám Palacký, bohužel až přecasto k odnárodnění. A tohoto nekřesťanského často rušení VII. křesťanského přikázání jistě by ubylo, kdyby zaveden byl umělý, žádnému národu výhradně nepatřící jazyk, za jazyk mezinárodní.

Kolik už jen tímto faktem ubylo by — zásluhou esperanta — bezpráví, nenávisti, bojů a obětí národních! Jak jinak hned by utvářely se poměry národnostní a tím i kulturní a hospodářské u nás, v Uhrách, ve Slezsku, v Rusku atd. atd. Jak prospělo by to i uskutečnění želané vzájemnosti slovanské — a vzájemnosti národní vůbec! Na tomto poli vykonal by jazyk mezinárodní jistě velké poslání.

Myslím, že čím měl býti buditelům našim jednotný jazyk všeslovanský, posud hledaný a nenalezený, tím že může nám býti, a já věřím, že bude, neboť už jest — jednotný jazyk všelidský — esperanto...

Nebudu tu vykládat obsahu Kollárova spisu »o literární vzájemnosti Slovanů«, nebudu tu líčit snah Dobrovského, Puchmayera, Jungmanna, Šafaříka, Palackého, Purkyně a j., ze Slováků uherských zejména Herkela, ze Slovinců Majara Zilského a Kopitara, z Charvatů Křižaniče atd. o utvoření jednoho jazyka neb alespoň písma všeslovanského — odkazuji v té příčině na svůj článkuček v lonském »Č. e.«: »Jazyk všeslovanský a esperanto«. Zde stačí fakt ten pouze konstatovati a pak v duchu a směru buditelů našich pokračovati.

A to tuším činíme, resp. učiníme, přijmeme-li za humanitní ideu našich buditelů ideu esperantistů, ideu

to smíru, sbratření a vzájemnosti všech národů a všeho lidstva v duchu Komenského, Kollára a j., a za posud neuskutečněný jednotný jazyk všeslovanský — ať už umělý nebo »přirozený« — přijmeme-li neutrální jazyk mezinárodní, všennárodní — tedy i všeslovanský — esperanto.

A to učinit můžeme. Neboť jestliže posud ruština nestala se jazykem všeslovanským, sotva se jím už kdy stane — a jiný jazyk národní tím méně.*)

Vrátíme se tedy k ideji Komenského, jež tak úchvatnou nám kreslí perspektivu: Dobro zajisté, čím širší, tím jest lepší. Lepší slunce, svítící všem, než svíce, svítící jednomu neb několika — lepší společný dorozumivací jazyk jednotný nejen pro 150 millionů Slovanů, ale pro celou Evropu, a nejen pro Evropu, ale pro všech pět světa dílů, jazyk zvučný, bohatý, vývoje schopný a snadný, neohrožující svéráznosti ani samostatnosti národů a jich jazyků, nepodmaňující ani neodnárodňující ale sloužící všem a vracející národům nesmluvitelným zase rty jedny i činící zemi všechnu rovinou...

(Pokračování.)

O VZNIKU ESPERANTA.

Výňatek z dopisu *Dra L. L. Zamenhova* N. Borovkovi. Z esperanta přeložil *Karel Maršík*.**)

Tážete se mne, jak se objevila u mne myšlenka vytvořiti jazyk mezinárodní, a jaká byla historie jazyka esperanto od okamžiku jeho vzniku až do dnešního dne. Celé veřejné dějiny jazyka, t. j. počínajíc dnem, kdy otevřeně jsem s ním vystoupil, jsou vám více méně známy; ostatně tohoto období jazyka jest nyní, z mnoha příčin, ještě nevhodno se dotýkati; proto vám budu vypravovati ve všeobecných rysech jen dějiny vzniku jazyka.

Bude mi těžko, abych vypravoval vám vše to podrobně, poněvadž mnohé jsem sám již zapomněl: myšlenka, pro jejíž uskutečnění věnoval jsem veškeren svůj život, objevila se u mne — je směšno říci to — v nejranějším dětství a od té doby nikdy mne neopouštěla; žil jsem s ní a ani nemohu se představití bez ní. Tato okolnost vysvětlí Vám, proč jsem s takou neústupností pracoval na ní a proč, přes všechny

*) Viz mou brožurku: Jazyk všeslov. a esperanto. Vydal »S. č. e.« za 20 h.

***) Esperantský text je obsažen ve spisku »El la historio de esperanto« (od Zamenhova a Beina), který vydal (za 30 h) Th. Čejka v Bystřici pod Host. na Moravě. Velmi vhodný text ke čtení v kursech. Pozn. red.

obtíže a trpkosti, neopouštěl jsem této myšlenky, jak to učinili mnozí jiní, kteří pracovali na témž poli.

Narodil jsem se v Bielostoku*), v gubernii grodnovské (v Rusku). Toto místo mého narození a mých dětských let dalo směr všem mým budoucím snahám. V Bielostoku obyvatelstvo sestává ze čtyř různých žvlů: Rusů, Poláků, Němců a Židů. Každý z těchto žvlů mluví zvláštním jazykem a stýká se nepřátelsky s ostatními živly. V takovém městě více než jinde citlivá povaha cítí obtížné neštěstí různojazyčnosti a přesvědčuje se při každém kroku, že rozmanitost jazyků je jediná nebo aspoň hlavní příčina, která rozděluje lidskou rodinu a dělí ji v nepřátelské části. Vychovávali mne jako idealistu: učili mne, že všichni lidé jsou bratři, a zatím na ulici a na dvoře, vše při každém kroku dávalo mi cítiti, že lidé neexistují: jsou jen Rusové, Poláci, Němci, Židé atd. To vždy silně trápilo moji dětskou duši, ač mnozí usmějí se nad tím »světobolem« u děcka. Poněvadž se mi zdálo, že »dospělí« mají jakousi všemocnou sílu, stále jsem si opakoval, že až budu dospělý, mermomocí odstraním toto zlo.

Poznenáhlu jsem se přesvědčil ovšem, že ne vše stává se tak snadno, jak se to představuje dítěti; zavrhoval jsem různé dětské utopie jednu za druhou, a jen sen o jednom lidském jazyce nemohl jsem nikdy odhoditi. Nejasně mne to táhlo k němu, ač ovšem bez nějakých určitých plánů. Nepamatuji se kdy, ale v každém případě záhy uvědomil jsem si, že jediným jazykem může býti jen jakýs neutrální, nenáležící žádnému z nyní žijících národů. Když z bielostocké reálné školy (tehdy byla ještě gymnasiem) přestoupil jsem na varšavské druhé klassické gymnasium, byl jsem na nějaký čas zlákan jazyky antickými a snil jsem o tom, že jednou budu jezdit světem a ohnivými řečmi pohnu lidi, aby oživil jeden z těch jazyků pro společné užívání. Pak, nepamatuji se již, jak, přišel jsem k pevnému přesvědčení, že to je nemožno a počal jsem nejasně sníti o jazyku novém, umělém. (Pokračování.)

PROPAGANDO DE INTERNACIAJ MOVADOJ.

Verkis Dr. Stzn Kamaryl.

Ankoraŭ ne naskiĝis kronikisto de grandaj ideaj movadoj internaciaj, kiuj karakterizas nian tempon kaj kondiĉas

*) dne 3./15. prosince 1859.

komencon de nova kulturo: penado enkonduki internacian helpan lingvon, movado por libera komerco, abstinentismo, pacifismo, libera penso. Oni ne povas ĝis nun skribi la historion de tiuj movadoj, ĉar ili ĉiuj estas en momento de naskiĝado. Kelkaj partianoj de nomitaj ideoj pensas, ke iliaj movadoj estas tre malnovaj. Tiel pacifistoj rakontas, ke la penado forigi la militon havas sian komencon jam dum la tempo de Romana imperio, kelkaj libroj pri esperanto komencas per citaĵoj el la biblio, klerikaj apostoloj de abstinentismo montras Kriston kiel la unuan predikinton de abstinentismaj idealoj, pri la libera penso oni pensas ĝenerale, ke ĝi estas daŭrigo en ideoj de klerula jarcento kaj ke ĝia prapatro estas Sokrato, oficialaj ekonomiaj aŭtoritatoj parolas pri limim posta defendo kiel pri progreso kontraŭ libera komerco. Ĉio-ĉi estas vera sole laŭ neprofunda pritrakto de tiuj aferoj. Ĉiuj tiuj movadoj estas tiel, kiel ili estas, novaj, tute modernaj kaj signifas komencon de nova kulturo, inter kies ecoj estos internacieco, demokratieco, kaj praktikeco. Precipe tiu eminente praktika celo, kiun ĉiuj nomitaj movadoj celas estas argumento por ilia moderneco. Filozofia bazo de ili estas de nove naskiĝanta racionalismo, sed alia racionalismo ol estis tiu de la fino de 18. jarcento aŭ tiu de germanaj materialistoj en la jaroj sesdekaj de tiu ĉi jarcento ekz. de Büchner. Ĝi estas racionalismo multe pli modesta laŭ problemoj solvotaj kaj jam pro tio pli praktika kaj pli simpatia. Ĝi estas simple konvinko, ke homoj, tio estas ĉiu homo aparte, estas konvinkeblaj per raciaj argumentoj, kaj ke ĝi aranĝos sian vivadon laŭ ili plej komode ne sole por si, sed ankaŭ por la aliaj, ĉar mia bono ordinare estas kondiĉata per bono de aliaj. Tiu ĉi momento de praktikeco ekskluzive ekstera, korpa, materia, estas tre karakteriza por ĉiuj nomitaj movadoj.

Amikoj de esperanto, libera penso, tutmonda paco, libera komerco, abstinentismo, tre ofte kaj volonte proklamadas sian neŭtralecon koncerne problemojn, religiajn, politikajn, sciencajn. La influon je solvado de kardinalaj problemoj sociaj havos iliaj penadoj ne senpere, sed sole per tio, ke forigante balastajn instituciojn de la homaro — kiuj estis enkondukitaj per tio, ke civilizacio evoluciis sur diversaj lokoj dum diversaj cirkonstancoj tiel, ke samtempe multaj homoj laboris pri la sama laboro nesciante unuj pri la aliaj, kaj kiuj nun fariĝis malbezonaj — kreos novajn homojn per tio, ke ĝi donos al ili povon kaj tempon lerni pli multon, koni ilin, aliajn homojn kaj eksteran mondon; kaj tiuj novaj hom-

oj pli bone preparitaj ankaŭ pli kuraĝe kaj pli trankvile ekrigardos enigmojn de la vivo kaj de la morto. Sed tiu neŭtraleco neniel signifas indiferentecon aŭ apation kontraŭ gravaj problemoj de la homeco. Ĝi signifas sole liberecon, sendependecon de la vidpunkto. Tia libereco povas eĉ eligadi kelkajn elementojn el la movadoj. Ni ne povas imagi al ni klerikulon kiel liberpensulon, aŭ nacionaliston kiel esperantiston, aŭ ŝoviniston kiel pacifiston, aŭ bierfabrikanton kiel abstinentiston.

Ĉiuj ĉi movadoj estas demokratiaj laŭ tio, ke ili turnas sin al ĉiuj homoj, tio estas al ĉiu homo aparte, postulante de ĉiu ke: 1. li konsentu pri utileco de la movado, 2. li mem faru la ŝanĝon, kiun la movado postulas, ĉe la aliaj. Per tio, ke la movadoj turnas sin al la tiel granda nombro de homoj kaj ke iliaj celadoj estas realigeblaj sole tiam, se konsentos pri ilia utileco granda plimulto da homoj, bezonas popularigon, propagandon en la plej vasta homa societo.

Per tio tre ofte estas tute difinita direkto de agado de iliaj partianoj kaj apostoloj. Tio ĉi ne devus esti la sola laboro de diversaj iliaj organizaĵoj, kiel estas domaĝe tre ofte, sed pri tio mi ne volas nun paroli. Mi volas ĉe internacia lingvo esperanto, do ĉe ekzemplo konkreta kaj ĉe niaj legantoj plej bone konata montri, kiamaniere oni faras propagandon de tiela movado kaj kiel oni ĝin devus fari. (Daŭrigo.)

ANTISEMITISMO KAJ PROGRESO.

De *Joseph Eydelnanth* (Andeville).

(Fino.)

En mia cerbo klare desegniĝas vojo de la homo: trans la familio, nacio al la homaro! Eble oni diros, ke mia penso estas iom paradoksa — absoluta vereco ne ekzistas kaj la relativaj ne estas limigitaj, — sed mi tamen persistas kredi, ke: ĉiu homo devas esti nacionalisto en la plej bona senco de tiu-ĉi vorto. Amante sian patrujon, studante sian nacian historion kaj laŭ lecionoj de tiu-ĉi lasta plibonigante la vivon de siaj samnacionoj, — ĉu li tiamaniere ne plibonigas ankaŭ la vivon de parto de la homaro unue kaj de la tuta homaro poste? Ĉu li tiele ne estas homo de progreso,

kies bazo ĝuste troviĝas en la diverseco de formoj kaj nuncoj? Kaj, se mi nacionalisto faras en nia lando ion por disvolvigi ankoraŭ pli profunde bonajn naciajn kapablecojn, ĉu mi ne laboras por progreso? Se ni ĉiuj laborus sole en unu ĉiam la sama direkto kaj laŭ ĉiam la sama maniero pensi, — vere la progreso estus iom . . . unutona. Sed, se ni volas, ke oni estimu nin kaj nian liberecon, ni nepre devas ankaŭ estimi la aliajn kaj tiamaniere peni por trovi plej rektan vojon al frateco kaj egaleco. Estante ŝovinistoj ni sole detruas progreson, — ni estas tiam regresistoj (malprogresuloj). Ne ekzistas iu popolo pli supera ol iu ajn alia, kiel same ni ne diru, ke blanka raso estas pli supera ol . . . la nigra. Ni diru simple, ke tiuj-ĉi du civilizacioj estas malsamaj, ĉar ili disvolviĝadis en diversaj medioj, sub diversaj kondiĉoj de vivado. Se oni diros al mi: »Kiel! Vi diras, ke blanka raso ne estas pli supera ol la nigra! Ke civilizacio de blankulo ne estas multe pli supera ol de iu sovaĝulo! De sovaĝulo, kiu manĝas homojn! Sed, vi estas ja malspritega!!« Al tiu sinjoro mi respondos trankvile: »Se iu afrika sovaĝulo manĝas homojn, li ne havas ja pretendon esti civilizaciulo, li ne elpensis ja elektran tramvojon, telegrafon, telefonon kaj eĉ . . . aeroplanon! Kaj se li mortigas homon, li havas ja la celon: manĝi mortigitan. Kaj vi fiera blankulo — kian celon vi do havas, kiam vi deklaras militon kun plej lasttempa teknika arto, kiam vi detruas homojn kaj laboraĵojn de miloj kaj miloj similaj al vi estaĵoj? Kian do celon vi havas, mortigante viajn gefratojn laŭ komuna blanka civilizacio? Ĉu vi utiligas ankaŭ mortigitajn de vi homojn? — Ne, ni estu malpli fieraj je nia nuna (ŝtata-religia) moralo. Nek militoj, nek malamo al iu ajn popolo alvenigos homon al la vojo de liberigo de suferadoj kaj mizeroj. Tiu, kiu estas vera homo, aŭ pli bone, kiu penas esti vera homo, tiu — mi diras — ne povas esti militema, nek »antihomo« — semido ja estas ankaŭ homo kaj tial antisemido, povas facile esti nomata . . . antihomo! Mi volas kredi, ke antisemitismo, restaĵo de antaŭaj mallumegaj noktoj de homa vivo malaperiĝos kaj venos tago, kiam suna radio sanige eklumos al homo por montri al la lasta la vojon de libera penso kondukantan al la frateco, egaleco kaj libereco por ĉiuj sen escepto!

Andeville, dum aŭgusto 1909.

LA JUĜO.

(*Letero de mortinto.*)

De J. Kaliszewski. El la pola lingvo tradukis Kabe. — (Fino.)

Sed baldaŭ mi rimarkis, ke tio estis sole pensoj kaj sentimentoj, kiuj dum mia vivo, sen mia volo kaj scio, eniris en mian koron kaj kapon . . .

Kaj antaŭ ĉio malaperis mia kredo. Ĝi pecetiĝis en atomojn, kiuj estis sennombraj kaj el kiuj ĉiu prezentis ion: laboron, meriton, idealojn de la vivo, celadon al la feliĉo, dankemon, rekompencan, famon k. t. p. Ĉio ĉi, kvazaŭ vaporo, disfluĝis en ĉiujn flankojn kaj malaperis . . .

Poste foriris la amo . . . Ĝi krevis en senliman nombron de atomoj de la sentimentoj por la familio, patrolando, homaro kaj malaperis kiel la unua.

La lasta estis la espero . . . Ĝi ekbrilis sole unu fojon ankoraŭ en la penso pri la senmorteco, disfalis en du atomojn de la gloro kaj memoro kaj estingiĝis senrevene . . .

La stranga tono eltiris ilin ĉiujn rapide unu post alia, ĵetis en la spacon, batis per unu ekstremo de sia senĉesa vibrado kaj neniigis . . .

Tiam mi eksentis en mi ian strangan malplenon . . . Mi ĉesis esti mi, mi ne povis rekoni min mem, mia mi tute malaperis, mi estis sole ia ideo, kiun mi mem ne komprenis. Mi estis senigita je ĉiuj sentimentoj, je ĉiuj malgrandaj preferoj kaj malgrandaj pensoj, kiuj formis mian katekteron dum la vivo, kaj sole tiam mi komprenis mirigita ilian internan vantecon kaj ŝajnan verecon. Vidante, kiel ili cedis kaj malaperis sub la batoj de la tono, mi ne sentis eĉ bedaŭron je ĉi tiuj ludilaj bagateloj de nia vivo. Ah, mi rememoras — la bedaŭro estis la lasta sento, kiun vekis en mi la tono, kaj kiun ĝi eĉ ne bezonis disbati, ĉar ĝi mem tuj disfluis . . .

Sed nun sekvis ŝanĝo . . .

La sono, ĝis nun unutona, subite komencis mallaŭtiĝi, rompiĝi kaj ŝanĝi sian tonon. Iom post iom ĝi disfalis en du tonojn, sonantajn samtempe, kaj fine en tri, kiuj ree komencis potenciĝi kaj jen intermiksiĝante, jen disfalante en aliajn duoblajn sonojn, formis fine tutajn akordojn, longajn, egalajn, profundajn, plenajn de iu stranga seriozeco kaj teruro, kaj tamen elokventajn kaj neesprimeble konsolajn . . .

Mi aŭdis la sonojn, ne povante tuj kompreni, kia instrumento povas eligi tiajn el si. Kien ajn mi min turnis,

de ĉiuj flankoj ili sonis, kaj kiam mi penetris pli profunden en ilian naturon, tiam ili ŝajnis proksimiĝi al mi, min ĉirkaŭi, kolektiĝi kaj kunflui en mi mem... Ah! la diaj akordoj estis do sole miaj ideoj, vastaj pensoj, kiujn dum la vivo mi kreis el mia propra spirito. Nun starante unu apud la alia, liberigitaj de la vantaj bagateloj de la vivo, kiujn mi antaŭe elĵetis el si, ne falsitaj per ilia pepanta voĉo, pure sonante en mi kaj mirinde kuniĝante, ili ludis unu grandan harmonion de mia vivo...

Dronante en la aŭskultado de mi mem, ĝuante kiel majstro, kiu komprenas aparte ĉiun sonon de admirinda simfonio, mi rimarkis fine, ke en ĉiuj ĉi akordoj la sama tono superregis la ceterajn, estis kvazaŭ bazo, sur kiu sin apogis la aliaj, diversmaniere ordigitaj: ĉie kaj ĉiam en ĉiuj kombinaĵoj de miaj pensoj sonis la fundamenta kaj baza ideo de la libereco kaj spiritis sian egaltaktan akompanion sur siajn ceterajn kamaradojn...

Ĝin sekvis la perfekta dutono de la scio kaj krea kapablo, ĉiam sendidsigaj...

Poste terceto de la eblaj, relativaj asertoj de la scio, de la kontrastaj, neeviteblaj ideoj kaj de la sinteza akordo inter ili.

Fine — vasta, brila, diamanta tono de la hipotezoj, leviĝante en la senfinecon kaj poste falante kvazaŭ kaskado, kunfluanta kun la antaŭaj kaj kuniĝanta per la duontono de la intuicio kun la baza tono, por fermi la akordon de la tutideo de la homa spirito...

Kaj tiam mi komprenis, ke mia individueco, kiu ludis por mi tiel gravan rolon dum mia vivo, kiu formis min mem, malaperis kun la malapero de la malgrandaj malveraj sentimentoj kaj pensoj de la besta vivo...

La socio perdis unu el siaj anoj...

Mi mortis...

Kiel aparta unuo, plenuminte la korpan mision inter la organoj de la tero, mi disfluis, disfalis, neniigis...

Ĉio, kion mi prenis en min de aliaj, sen scio, sen volo, la tuta arto vivi, la pasanta konscio de la aferoj de ĉi tiu mondo, tiel alte ŝatataj de ni dum la vivo, ĉio ĉi malaperis kiel fumo sen signifo kaj celo...

Sed alie okazis kun la pura ideo de la spirito...

Ĉiu penso, celanta malkovri la veron, instruanta kaj perfektiganta sin kaj sole por si, sen momentaj celoj, malva-

staj utiloj kaj adaptoj en la vivo: ĉiu penso, eĉ plej stranga, malplej komprenata de la popolamaso, se sole ĝi restis ĉiam konsekvenca al si mem kaj celis per iu ajn rimedo atingi la helan punkton de la absoluto, de maloproksime briletanta, kvankam eble neniam atingita, — ĉiu tia penso, kunigante kun similaj de aliaj homaj estaĵoj, kunfluas kun ili en unu tuton, formas gamon de la progreso kaj evoluo de la homa spirito kaj kune kun ili prezentas tion, kion ni nomas trezoro de la efektiva ĝenerala scio, konscio kaj ideo, senmorta spirito de la tuta homaro.

Ne la bagatelaj vantaĵoj kaj elpensaĵoj, celantaj sole unutagan utilon, eĉ se ĉi tiu tago daŭrus la tutan jarcenton, ne la heroaĵoj, kies katalogo formas hodiaŭ la tiel nomatan historion de la homa gento, sole la scio, la pura ideo, ĝia grado kaj potenco, ĝia falado kaj leviĝado, ĝia haltigo kaj subteno formas la veran, eternan, neniam malaperantan esencon de la homa spirito, kies jaroj estas la eterneco.

La homaj individuoj mortante nur tiom fariĝas parto de la senmorta spirito, kiu aperas en la mondo kiel fenomeno, nomata homo-homaro, kiom ili helpis ĝian evoluon en si mem, ĝian potencon kaj disvastigon de ĝia influo je la ĉirkaŭanta ĝin materio. Ĉio, kio ne celas al tio, eĉ se ĝi estus ŝajne plej altidea, aprobita de la voĉo de tutaj homaj socioj, eternigita per piramidoj kaj enskribita kiel plej bela momento en la historio de la homaro — estas sole eterna vantaĵo, sole vantaĵo . . .

Kaj kiel tono, kiel nova tono mi sonis en la spaco . .

Kaj kiel min antaŭe, nun, mi nova radio de la senmorta suno, kia estas la ĝenerala ideo de la homaro, mi, nova juĝanto esploris la spiriton de la homaj estaĵoj, forlasantaj la scenejon de la korpa vivo sur la tero, mi eltiris el ili la plenmanon de la bagatelaj sentimentoj kaj ideoj, ĵetis antaŭ min, tuŝis per unu ekstremo de la eterna vibrado de la pura penso kaj neniigis . . .

Kaj se sub la pereema musko kaj spirita ŝimo mi trovis ideon liberan, kuraĝe kurantan en la senfinecon, tiam mi salutis ĝin kiel novan kamaradon, kiel novan radion de mia suno kaj kunigante ĝin kun la miliono de la aliaj, plifortigante la lumon de la tutspirito de la homaro, malŝatante la individuecon, mi malaperis en la tutaĵo de la esterna estado. . .

JUSTECO.

El »*Po stopě pravdy*« de *Fr. Procházka*. La boheman tekston esperantigis *R. Fridrich*.

Infanoj insidis en nutraĵejo muskaptilon kaj metis sur ĝin surskribon »Justeco«. Juna muso, kiu la unuan fojon aŭdis pri plezuregoj en nutraĵkameron, alrapidis senpripense kaj vidante logantan glutajon, kaptiĝis tie subite.

Aĝaj spertaj musoj rondkurante ree inter provizoj da nutraĵoj haltadis parte kun mokoĵ parte senkompate antaŭ la amikino suferonta por ĉiuj.

»Tiel juna kaj jam tiom morale difektita«, bedaŭris ili ĝin kaj sentis samtempe teruron en ilia morala konscio lekante la buŝojn post lardo. »Tiel frue ĝi falis en la manojn de Justeco«.

»Mi estas kulpa kompare kun vi sole per mia juneco kaj nesperteco«, eksopiris la kaptita muso, »sen tio mi povis esti same honesta kaj perfekta kiel vi.«

RAPORTOJ KAJ NOTIZOJ.

Nacionalismo. Ne, nacionalismo ne estas ĉio. Mi ĉiam kredis kaj kredas, ke homo estas plenrajta ano de grandega familio — homaro — al kiu ajn nacio ĝi apartenas. Tial la celo de ĉiuj aspiroj estas kaj devas esti internacieco. Sed ne sufiĉas deziri sole la internaciecon, estas necese ankaŭ serĉi la rimedojn por efektiviĝi ĝin; kaj nacionalismo estas unu el la efektivigiloj de internaciismo. Kaj tio ĉi tute, laŭ mia opimio, ne estas ia anaĥronismo. Franco ekzemple, kiu diras, ke ĝi estas internacianalista kaj tial ne volas labori por Francoj, ĉar labori por ili estus nacia laboro, tia persono estus aŭ mokulo aŭ nenionfarulo, simple kandidato por la frenezulejo. Atentu, ke mi diras, ke nacionalismo estas unu el la efektivigiloj de internacieco kaj ne iu absoluta unusola panaceo. Tiel mi resumas mian ideon: la bazo de homa feliĉeco estas interkonsento t. e. komuneco de reciprokaj interesoj, alie dirite internacieco; kaj por alveni al tio oni neniel devas forpreni ĉe iu ajn ĝian rajton ekzisti kaj disvolviĝadi. Sole en diverseco de formoj antaŭeniras homa progreso. Jen kial la nacionalismo povas ĝis kelka grado konkretigi la internan zencan kaj ideon de internaciismo. *Eydelnanth.*

Pri la libereco skribis bohema estetikisto F. X. Šalda jenajn legindajn vortojn, kiujn devus esperantistoj kaj esperantistaj verkistoj tre ofte legi kaj relegi: »Neniam oni malbonuzadis la vorton libereco, kaj neniam oni ĝin komprenis pli malbone, neniam oni pligrandigas ĝian valoron pli multe ol hodiaŭ; kaj en tio estas finfine nia tuta nekultureco. — Homoj pensas, ke ili diris la finan saĝon de ĉio, la lastan akiraĵon kulturan, se ili substrekas plej videble: libera stilo, libera teatro, liberaj tendencoj, libera arto. — Elekti el milo da povebloj la solan neceson: jen la arto, jen la stilo. La tutan malgajan eraron de la hodiaŭo oni povas doni en frazo: oni metas

kiel celo tion, kio estas sole elirpunkto. Libereco sola ne sufiĉas por fari bonan verkon, eĉ verkon tre malgrandan, sed libereco sola povas detrui eblecojn eĉ por verkoj plej grandaj kaj plej fortaj.« — Tiujn parolojn niaj amikoj neniam tro ofte memoras. Ĉu ne ŝajnas, ke ankaŭ le evoluo de sociologia kreaĵo povas esti sole unusola? Ke ekzemple esperanto, kaj sole esperanto, estas ebla kaj praktika solvo de la problemo de helpa lingvo, sed ke ankaŭ ĝia evoluo povas esti sole unu, do ne laŭvola laŭ iniciatoj de individuoj, sed unusola laŭ neceso de unueca kulturo internacia? *Kamaryt.*

La Indoeŭropaj lingvoj. Laŭ la artikolo de prof. Cart »Pri la Indoeŭropaj lingvoj kaj esperanto« (Lingvo internacia XV, 1) ni donas la dividon de tiuj lingvoj (l. = lingvo, d. = dialekto): I. Azia grupo: 1. Inda subgrupo: a) sanskrita l., b.) prakrita l., (pali ktp.), c.) modernaj d. (hindi, hindustani, bengali ktp.); 2. Irana subgrupo: a) zenda l., b) persa l., c) modernaj d. II. Eŭropa grupo: 1. Helena subgrupo: a) ionaj d. (atika, komuna greka l. ktp.), b) ne-ionaj d. (dora, lesba ktp.); 2. Itala subgrupo: a) latina l. (provenca, franca, itala, hispana, portugala, reta, rumana), b) umbra l., c) oska l. ktp.; 3) Kelta subgrupo: a) gala l., b) irlanda l., c) modernaj d. (gaela, ersa, brita ktp.); 4. Germana subgrupo: a) gota l., b) nora l. (islanda, danonoverga, sveda), c) malalta germana l. (flamlanda, holanda, platgermana, angla), d) alta germana l. (nuna germ. l.); 5. Letoslava subgrupo: a) baltaj l. (latva, leta, antikva preŭsa), b) slavaj l. (rusa, pola, bulgara, serba, kroata, dalmata, ĉeĥa, morava*) ktp.) 6. Armena subgrupo. 7. Albana subgrupo. *Nemo.*

Kie naskiĝis Comenius? Longe oni ne sciis, kie naskiĝis la granda instruisto de nacioj, glora bohema pedagogo *Jan Amos Komenský* (Johannes Amos Comenius, 1592—1670). Precipe tri moraviaj lokoj batalis pri la honoro esti naskiĝa loko de la lasta episkopo de persekutata Bohema frataro (Jednota bratrská): *Komna*, ĉar li subskribadis sin sur la bohemaj verkoj *J. A. Komenský*, sur la latinaj verkoj *J. A. Comenius*, *Nivnice*, ĉar li kelkfoje (ekz. en la universitato de Herborn) subskribadis sin *Nivnicensis* (*Nivnický*), *Uherský Brod*, ĉar li plej ofte subskribadis sin en la aferoj oficaj *Hunnobrodensis* (*Uherskobrodský*) kaj ĉar la filo Daniel (kiu certe povis scii de la patro mem, kie li naskiĝis) skribigis sur lian monumenton »natus Hunnobrodae« (naskita en Uherský Brod). Multajn jarojn oni serĉis, esploris, kiu el la nomitaj lokoj estas naskiĝa loko de Comenius. Nur nun la problemo estas solvita. En tiujara (1910) januara numero de »*Časopis českého musea*« (Revuo de la bohema muzeo) pastro Jan Nep. Jelínek (Bojkovice) publikigis la studaĵon, en kiu li bone dokumentas, kial *J. A. Komenský* uzadis la nomojn *Komenský*, *Comenius*, *Nivnicensis*, *Hunnobrodensis* kaj konvinke kaj sukcese li pruvas, ke la naskiĝa loko de *J. A. Komenský* estas *Uherský Brod* (*Hunnobroda*). La patro de *J. A. Komenský*, *Martin Komenský*, translokiĝinte el *Komna* en *Uherský Brod* (kie *Jan* naskiĝis), estis nomata *Komenský* (*Comenius*) — la loĝantoj tiel nomis la novan najbaron venintan el *Komna*; de tie devenas la nomo *Komenský*, *Comenius*. Tiam li ne havis filon *Jan* (*Johano*), sed en *Uher. Brod* li mortis (1604), sekve *J. A. Komenský* naskiĝis tie kaj de tio devenas la nomo *Hunnobrodensis*. Kiam *J. A. Komenský* fariĝis orfo, li estis ĉe parencoj kaj lernis en *Nivnice* (1604—1611), kiu estis lia lasta loĝoloko antaŭ la foriro en la universitaton, kie li nomis sin laŭ tiu ĉi sia lasta loĝoloko; de tie devenis la nomo *Nivnicensis*. La biblian nomon *Amos* li akceptis kiel membro de Bohema frataro. Sekve oni nun povas certege aserti, ke *Jan Amos Komenský* naskiĝis en *Uherský Brod* (*Moravio*) en la jaro 1592. — Ni dezirus, ke tiu ĉi notizo (ni kredas la unua en nebohema lingvo)

*) ?! ? *La red.*

helpu disvastigi ĉi tiun novan kaj ĝis nun nesufiĉe konatan fakton; tiun ĉi deziron ni direktas precipe al niaj eksterbohemiaj legantoj. *Bšk.*

Dek moralaj ordonoj de Komenský: 1. Ne rakontu ĉion, kion vi scias; ne kredu ĉion, kion vi aŭdas; ne postulu ĉion, kion vi vidas; ne faru ĉion, kion vi povas, sed sole tion, kion vi devas kaj vi estos singardema. 2. Estu modesta, ne aroganta, silentema, ne parolema! Kiam iu parolas, silentu; kiam iu diras ion al vi, aŭskultu; kiam li ordonas ion al vi, vi estu ĉiam kompleza. 3. Estu afabla kontraŭ ĉiu, estu flatema kontraŭ neniu; evitu flatil! 4. Estu plu super ĉio justa! Postulu nenion fremdan, nenion proprigu al vi! 5. Vi devas esti ankaŭ brava, vigla por labori; lasu la liberan tempon al la mallaboremuloj. 6. La Fortuno estas kapricema, ĝi alportas diversajn okazojn, multfoje malĝojajn. Tiujn ĉi la homo pacienca toleras, timemulo sopiras, ploras kaj ĝemas. 7. Estu ankaŭ bonvola kaj kompatema! Se iu petas vin pri io, donu al li, se vi havas; al la malfeliĉulo helpu, se vi povas! 8. Se iu ofendis vin, pardonu al li la kulpon. Se vi faris la malbonon al iu, kontentigu lin kaj senkolerigu lin! Estas belege subpremadi la koleron, pardonadi al la kulpiĝinto kaj al la petinto pri la pardono. 9. Enviu al neniu, deziru al ĉiu, faru agrablaĵon, al kiu vi povas kaj vi plaĉos al ĉiuj bonaj homoj. 10. Parolu ĉiam la veron, ne volu mensogi!
Trad. Hkb.

10 konsiloj al la esperantaj tradukantoj (El »Revuo internacia« 1, 3, 87). 1. Ne traduku por preso, se vi ne ellernis ankoraŭ esperanton. 2. Traduku sole el via propra lingvo. 3. Ne traduku tradukaĵojn. 4. Ne traduku malnovaĵojn. 5. Ne traduku trivialaĵojn virtajn kaj malvirtajn. 6. Ne traduku ne konatiĝante kun la nova literaturo de via propra lingvo, kun ĝiaj tendencoj kaj formoj. 7. Memoru, ke perloj de literaturo malofte troviĝas en familiaj ilustritaj revuoj. 8. Memoru, ke krom etimologio ekzistas ankoraŭ sintakso. 9. Plej ofte distranĉu frazojn per punktoj, plej ofte disŝiru kunmetitajn vortojn. 10. Ne traduku versojn, ne ellerninte regulojn de versofarado entute kaj de l' esperanta aparte. *Pasanto.*

Rim. Ni represas ĉi tiujn konsilojn de *Pasanto* (Ivan Seleznjov) unue por rememorigi al niaj kunlaborantoj rekomendindajn principojn por tradukado, due por rememorigi la veran fonton de la konsilaro al kelkaj gazetoj, kiuj lastatempe reprenis ĉi tiujn regulojn aŭ ne citante la originan revuon aŭ citante malprave la alian. *Red.*

Esperantista movado inter Bohemoj (Kroniko). Tiujare oni instruas oficiale esperanton en kvar bohemiaj lernejoj: en komerca lernejo de Maděra en Praha (instruas s-o H. K. Bouška), en gimnazio en Telč (s-o prof. Kasalý), en reala lernejo en Litovel (s-o prof. Urban) kaj en knabina industria lernejo en Ĉes. Budějovice (s-o instr. Svačina). Oficialaj kursoj pri esp. estas ankaŭ en blindulejo de Klár en Praha (s-o Macan, f-ino Vaničkova). Tre multenombraj estas publikaj kursoj pri esperanto: preskaŭ en ĉiuj urboj bohemiaj kaj moraviaj oni publike instruas esperanton, en kelkaj urboj (Praha, Smíchov, Vinohrady, Žižkov, Nusle, Plzeň k. a.) oni instruas en kelkaj kursoj. Sufiĉe multenombraj estis ankaŭ publikaj paroloj pri esperanto. Ankaŭ jubileo de Dro Zamenhof estis solene festita en ĉiuj partoj de la bohemiaj landoj per solenaj paroloj, kunvenoj, festenoj, artikoloj ktp.; precipe bone estis rememorigita la festa tago en Praha, Smíchov, Vinohrady, Plzeň, Písek, Bystřice, Vsetín, Mor. Ostrava, Vídeň k. a., kie la lokaj societoj bone uzis tiun ĉi okazon por altiri la atenton de la publiko al nia lingvo kaj ĝia kreinto. Oni do vidas, ke la bohema esperantistaro ne mallaboras; sed tamen ni ne povas preterrigardi,

ke la energio de niaj batalantoj iom malplifortiĝis. Ni esperu, ke tju ĉi fenomeno estas sole efemera.

H. K. Bouška.

Rim. Tiu ĉi resuma kroniko de la enlanda movado estas destinita por niaj nebohemiaj legantoj, precipe por la esp. gazetaro, kiuj ne povas interesi sin pri ĉiuj lokaj detalaĵoj (publikigataj en la bohema parto de nia revuo), sed tamen deziras scii la ĉefajn rezultatojn de la bohema laboro por esperanto, same kiel bohemiajn legantojn povas interesi sole rimarkindajn faktoj el la alilanda movado (kritike elektitaj kaj revue ordigitaj en la bohema rubriko »Kronika a komentář«). Jen la klarigo pri la labormetodo de nia kronikisto, kiun metodon kelkaj ne povis aŭ ne volis kompreni.

Red.

Esperantistaj organizaĵoj en Praha. En la nova adresaro de la ĉefurbo Praha (1910) estas registritaj 18 oficiale starigitaj societoj esperantistaj. Jen ilia nomaro: 1. Svaz českých esperantistů-Bohema asocio esperantista (Praha II, 1036/XIV), 2. Bohema unio esperantista-Unie ĉes. esp., 3. Bohema propaganda societo esperantista, 4. Svaz ĉes. esp.-Česká liga esperantská-Bohema asocio esperantista-Ligo de bohemiaj esperantistoj, 5. Bohema societo esperantista en Praha (Praha I. 320), 6. Klub esperantistů v Praze-Esperantista klubo en Praha, 7. První dámský český spolek esperantský v Praze-Unua virina bohema grupo esperantista en Praha (Praha I, 320), 8. Klub esperantistů malostranských (Praha III, 495), 9. Klub českých číšníků esperantistů-Klubo de bohemoj esperantistoj en Praha, 10. Esperantista laborista klubo en Praha VII (Praha VII. 428), 11. Akademia esperanto-klubo en Praha, 12. Klub esperantistů v Praze VIII.-Esperantista klubo en Praha VIII, 13. Esperantista klubo en Prosek-Klub esperantistů v Proseku, 14. Esperantista klubo en Smíchov, 15. Esperantista klubo en Král. Vinohrady, 16. Esperantista klubo »Nova stelo« en Žižkov, 17. Esperanto-Verein »Verda stelo« Prag, 18. Klub »Stelo de espero«. El ĉiuj 18 societoj estas 17 societoj de bohemiaj esperantistoj kaj unu (Esperanto-Verein »Verda stelo«) de germanaj esperantistoj, kiu apartena al la ligo de germanlingvaj esperantistoj en Aŭstrio. Krom tio funkcias kelkaj oficiale neaprobataj rondetoj, kiujn la adresaro ne registras. En la nomaro de la gazetoj elirantaj en Praha estas nomataj en la adresaro du gazetoj bohemesperantaj: Český esperantista-Bohema esperantisto (Praha III, Kampa 495) kaj Časopis českých esperantistů.

Nemo.

LIBROJ KAJ GAZETOJ.

Raporto pri la kvina kongreso de esperantistoj. De *Dro P. Corret*. Paris, Presa esperantista societo, 1909. Prezo 75 ctm. (Pg. 48 + XXIV.) — La raporto pri la esperantista kongreso en Barcelona (1909) estas eltirita el »Lingvo internacia«, en kiu s-o Corret sufiĉe detale priskribis la agadon de la kongreso kaj de ĉefaj esp. institucioj. Ni rekomendas tiun ĉi broŝuron al ĉiu, kiu deziras scii pri la detalaĵoj, kiujn ne povis doni la konciza raporto en nia revuo.

Bšk.

La fianĉinigo de Sovagulineto. Triakta komedieto originale verkita de *Roksano*. Eldonaĵo de »Tra la filatelio«. Prezo Sm 0'24 (Pg. 31.). Aĉetebla ĉe la aŭtorino (Béziers, rue Abélard 2, Francujo.) — Dek-sepjara filino de s-o Blakdelo, Suzano, estas sovaĝulineto, kiu ne konas la artojn de moda sintenado, ŝi esprimas la sentojn de sia freŝa koro laŭ natura inklino kaj ĉe tia sovaĝulineto ne estas mirinde, ke

ŝi fariĝas amantino kaj amatino de la amiko svatanto anstataŭ la svatato. La komedieto de Roksano (J. Flourens) estas facile legebla kaj trovas certe multajn legantojn. *Hkb.*

Dictionnaire esperanto-français. Paris, Presa societo esperantista, 1910. Prezo: broŝurita fr. 2.—, bindita fr. 2.50 (Pg. 362). — Tiu ĉi verko enhavas ĉiujn elementojn de »Universala vortaro«, ĉiujn vortojn akceptitajn de Akademio kaj fine multenombrajn esprimojn uzitajn en la esperanta literaturo; ĝi sume enhavas 21.470 vortojn: 7.975 radikojn kaj 13.495 derivaĵojn! Ĝi donas multegon da materialo, da materialo ofte nova (por bohemiaj legantoj estas interese vidi, kiom da novaj vortoj aperis post la eldono de la vortaro de Ĉejka). La ekstera aranĝo de la vortaro estas bonega kaj praktika. *Hkb.*

La Revuo (IV, 6) publikigante la klarigon, ke en Bohemujo ekzistas du centroj esperantistaj (B. A. E. por kluboj kaj individuoj, B. U. E. sole por kluboj) kun preskaŭ la sama nombro da anoj, ke sekve ĉiu el ambaŭ organizaĵoj rajtas fari deklarojn sole en sia propra nomo, sed ne en la nomo de ĉiuj bohemiaj esperantistoj, asertas: »La Bohema asocio esperantista estas bone konata kaj ŝatata en la esperantistaro, kaj malpli ol iu ajn »La Revuo« ĝin forgesos, tial ke ĝia korespondanto mem s-o Th. Ĉejka estas ja agema ano de tiu Asocio.« Ni kontente registras tiun ĉi deklaron pli kiel la promeson por la venonta tempo ol kiel la konstaton pri la stato en la pasinta tempo (ni estis ja ignorataj de »La Revuo«: oni ne enpresadis la raportojn de nia partio, sed samtempe oni donadis la lokon al la alia partio; ĝis nun ni ne ricevas la eldonaĵojn de »La Revuo«, sed la redakcio de la kontraŭa partio ricevas ilin ktp.) ĝojante, ke ĉiuj mensogoj, perfidaĵoj kaj atakoj kontraŭ ni faritaj restas sen la rezultato. *Bšk.*

The British Esperantist (VI, 62) komunikas, ke la 15. de jan. oni starigis societeton »Brita societo de la junaj esperantistoj«, kiu celas propagandi esperanton inter la gejunularo en la brita imperio. Certe bona afero! *Rd.*

Germana esperantisto (VII, 2) en la artikolo »Ni ne trograndigu!« (J. Borel) ekstaras kontraŭ tre malbonan kutimon de tro multaj propagandantoj: trograndigadi. Ni multe batalis kaj batalas kontraŭ tiun ĉi propagandan metodon, tial ni kun plezuro legas tiun ĉi artikolon kaj rekomendas ĝin al la legantoj. Kaj ni plene subskribas la vortojn: »Kiom da saĝaj homoj oni fortimigis ĉe utilaj entreprenoj per ĉarlatana fanfaronado! Ĉarlatanaĵoj sukcesas ĉe malsaĝuloj kaj allogas ilin, sed ni ne bezonas malsaĝulojn en nia movado, sole inteligentuloj povas fari servojn al ĝi, povas ĝin progresigi; tiajn utilajn homojn ni devas altiri al ni. Bedaŭrinde, kiam tiaj homoj unue aŭdis la bruon voĉon de la ĉarlatanoj, ili preskaŭ certe estas perditaj por ni.« »Ĉu ni ne havas sufiĉan, sufiĉegan argumentaron por pruvi publike la bonegecon de la esp. afero kaj ĝian gravecon? Ni sole citu la faktojn sen ia pligrandigo nek aldono, ili jam sufiĉe elokvente parolas per si mem. Ĉiu pripensanta homo, kiu estos atentigata pri tiuj faktoj, komprenos; oni sole devas klare prezenti al ĝi la veron.« Bedaŭrinde estas multaj homoj, kiuj per sensencaj (konsciaj) mensogoj gajnas sensignifajn malsaĝulojn kaj poste fanfaronas, kiom da grupoj ili fondis! Kaj pli grandan sentaŭgaĵon ili faras: per malveraj informoj ili konscie trompas eĉ homojn, kiuj amas la veron, kaj tamen trograndigas, ĉar ili fidis la informojn de tiaj ĉarlatanoj! Ni forte batalu kontraŭ tia ĉarlatanado! *Bšk.*

Informaj raportoj (IV, 2) raportas: »En la estrarokunveno de GAEL je la 17. de jan. 1910 estis prezentata letero de la fervojo Wien-

Aspang, kiu petas la Ligon, traduki kunsenditajn reklamfoliojn esperanten por reklamo en ĉiulandaj stacidomoj k. t. p.» B.

Semo. Monata gazeto. Adr.: Barcelona, str. Montseny 67/2. Abonpago 1 Sm. — Okpaĝa esperanta revueto eldonata de la societo »Paco kaj Amo«. B.

Gazeto Andaluzia. Esperanta monata revuo. Adr.: San Fernando (Cadiz), Munoz Torrero 10, Hispanujo. Abono: 1.40 Sm. — Organo de la Cadiz'a regiono en Hispanujo. B.

La Ondo de esperanto (Волна эсперанта). Adr.: Moskva, Tverskaja 28, Rusujo. Abono: 1.06 Sm. — Rusesperanta monata gazeto. — En la 1a n-o nunjara estas la jara revuo pri esp. movado en Rusujo en 1909. La aŭtoro (A. S.) konstatas, ke multaj rusaj ĵurnaloj parolis pri esp., kelkaj ĵurnaloj (Vestnik Znanija, Vokrug Sveta, Torgovij Mir k. a.) donis al siaj abonantoj esp. lernolibrojn, en Moskva estas speciala esperanta librejo, grandaj eldonistaj firmoj (Posrednik, Sitin k. a.) eldonis esp. librojn, kelkaj kursoj pri esp. estis farataj en regnaj lernejoj, oficiale estis permesita (dec.) la fondo de Esperanto-instituto en Moskva, estis fonditaj 12 novaj societoj, eliras esp.-rusaj gazetoj »La Ondo de esperanto« (regule) kaj »Ruslanda esperantisto« (neregule). Rd.

Finna esperantisto. Oficiala monata organo de Esperanto-asocio en Finnlando. Adr.: Ilarejo esperantista, Helsingfors, Finnlando. Abonprezo 1.20 Sm. — Modesta revuo por esperantistoj de simpatia Finnlando. B.

Idealisto. Monatal organo de la idealisti. Adr.: Židenice (J. Kajš), Moravio. Jarabono: 3 fr. — La unua organo idista eldonata en la bohemiaj landoj. Ĝi estas okpaĝa revueto propaganta per ido abstinentismon, vegetarismon, pacifismon kaj similajn ideojn. B.

Diversaj eldonaĵoj. — *Internacia instituto de esperanto.* Programo (vidu la informojn en »Ĉ. e.« III, 172). — *Bulgara esperanto-biblioteko:* 1. Единъ часъ по есперанто (Th. Cart). 2. На пжтя за единъ международенъ езикъ (Th. Cart - M. Hankel). Прѣвелъ отъ френски: Ив. X. Кръстановъ. Rd.

Ricevitaj gazetoj. — *La Revuo* (IV, 6). Proverbaro esp. Kroata kulturo. Juliusz Slowacki. Washington. — *Lingvo internacia* (XV, 1). La lasta (Reymont-Kabe). — *Esperanto* (VI, 70, 71). Helpilo de eksporto en Aŭstrio. Pri trostudado. — *La Simbolo* (1, 12). Francisco Ferrer. Letero pri Praha. — *La Duonmonata* (1, 7, 8). Pri la kondiĉoj de idealaj lingvaj rilatoj en la homaro. Esperanto kaj patriotismo. — *Internacia socia revuo* (IV, 2). Kontraŭ la milito. — *Voĉo de kuracistoj* (III, 3). — *Semo* (1, 1). — *Gazeto Andaluzia* (1, 1). — *Libera penso* (5). Kontraŭ la milito. — *Juna esperantisto* (VIII, 1). — *The British Esperantist* (VI, 62). — *Germana esperantisto* (VII, 2). — *Informaj raportoĵoj* (IV, 2). — *Germana esperanto-gazeto* (III, 3). La esperanta literaturo. Dek reguloj. — *Svisa espero* (VIII, 1). — *Belga esperantisto* (II, 3). Pri volapük. — *Norvega esperantisto* (II, 1). — *Finna esperantisto* (III, 11-12). — *La Holanda pioniro* (II, 5). Kritiko. — *La Suno hispana* (VII, 74). — *La Ondo de esperanto* (1910, 1). — *Antaŭen esperantistoj!!* (VI, 10). — *Verda stelo* (III, 2). — *Rumana gazeto esperantista* (III, 2). Strakonica kantosakisto Švando. — *Kolombia stelo* (1, 4). — *Rund um die Welt* (1, 2). — *Sarta stelo* (III, 20). — *Normanda stelo* (III, 2). — *Progreso* (II, 12). — *Idealisto* (1, 1). La milito. Pro quo 1 infanti mentias (el »Pepánek nezdara«). Rd.

Zodpovědný redaktor H. K. Bouška. — Nakladatel Jan Iglauer. — Tisk »Politiky« v Praze.

 Podporujte a doporučujte firmy u nás inserující!

ESPERANTISTA KAFEJO „DERBY“

PRAHA VII.

esperantistaj gazetoj. Por bona priservado
garantias

M. VALENTA.

Knih tiskárna :: POLITIKY :: v Praze, Václavské nám.

Zhotovuje veškeré tiskopisy od nejmenších do nejobsáhlejších, a rozsah závodu, bohatý výběr písem i ozdob, nejdokonalejší stroje a dobré odborné síly umožňují dodávat tiskopisy nejen elegantně, ale i slohově upravené. Rozpočty na požádání ihned se podají. Vyřídí veškeré zakázky rychle, za ceny mírné. Zhotovuje knihy a brožury všeho druhu: díla matematická, cizojazyčná a díla ve všech slovan. jazycích, uměl. alba, katalogy, cenníky, prospekty, doporučenky, tabele, účty, dopisní papíry, obálky dopisové se záhlavím; plakáty, divadelní cedule; tiskopisy příležitostné, navštivenky, svatební a promoční oznámení, pozvánky atd. Sklad tiskopisů pro spořitelny.

FR. SKRČENÝ

V PRAZE, VODIČKOVA ULICE 32.

Filiálka: Příkopy, č. 27 n. „Velký Bazar“

doporučuje ve velkém výběru za velmi levné ceny:

Lampy, lustry, ampule, sklo, sklenice na pivo, víno, vodu a likéry. **Porculánové** příbory jídelní, na kávu a čaj. **Domácí a kuchyňské nádobí. :: Úplné vybavy pro nevěsty. ::** Cenníky zdarma.

 Podporujte a doporučujte firmy u nás inserující!

Krajky, stuhy, ozdoby,

krejčovské potřeby

:: velmi levně nabízí ::

F. MABINA, Král. Vinohrady,

Palackého tř. čís. 20, vedle záložny.

Učebné pomůcky pro samouky i kursy.

Vydání malá.

- Sv. 1. **Učebnice esperanta.** Upravili Th. Čejka a Jos. Krumpholc. — 6. vyd. zcela přepracované. — Cena 20 h, poštou 23 h.
Sv. 2. **Slovníček esper.-český.** Sestavil Th. Čejka. — Cena 20 h, poštou 23 h.
Sv. 3. **Slovníček česko-esper.** Sestavil Th. Čejka. — Cena 30 h, poštou 33 h.
Sv. 4. **Methodická učebnice esperanta** (mluvnice, cvičebnice a oba slovníčky). Sestavili Th. Čejka a Jos. Krumpholc. — Cena eleg. váz. výt. v kapesním formátu K 1'10, poštou K 1'20.
Slovník česko-esperantský (obsahuje více než 10.000 slov). Sestavil Th. Čejka. Cena 90 h, poštou 95 h.

Vydání velká.

- Sv. I. **Úplná učebnice esperanta.** Napsali Th. Čejka a Jos. Krumpholc. — IV. vyd. (doplněné). — Cena K 1'50, v eleg. angl. měkké vazbě 2 K, poštou o 10 h více. Obsahuje Zamenhofovo „**Fundamento de esperanto**“.
Sv. II. **Slovník esper.-český** (podrobný). Sestavil Th. Čejka. — Cena 2 K, v eleg. angl. měkké vazbě 2'50, poštou o 10 h více.
Sv. III. **Slovník česko-esperantský** (podrobný). Sestavuje Th. Čejka.
Sv. IV. **El la historio de esperanto.** Obsahuje Dr. L. Zamenhofův „List o původu esperanta“ a zajímavou řeč Dra K. Beina a Dra L. Zamenhofa, proslovenou na I. kongresu esperantistů 1905. — Cena 30 h. Spisek tento hodí se znamenitě k dalšímu cvičení v esperantu, zvláště pro výborný sloh esperantský.
Vedle těchto spisů doporučujeme ještě časopis **Česky esperantista** roč. I. a II. ve sníž. ceně 2 K a **Revuo Internacia** (160 str. poučné i zábavné četby) za 2 K. — Kdo objedná všechny tyto 3 časopisy najednou, obdrží je, pokud zásoba stačí, vyplaceně za K 5'50. — **Všechny objednávky vyřizuje** — však jen po předchozím zapravení obnosu — **TH. ČEJKA, Bystřice-Hostýn, Morava.**

Propaganda. Nejvhodnější pomůckou propagační je „**Esperanto esperantsko-český na jednom listě**“. Úplná mluvnice a slovník (obsahuje všechna základní slova, na 2000 kmenů tedy skutečný klíč k Esperantu)! — 1 výt. za 2 h, 10 výt. franko za 20 h, 50 výt. za 55 h, 100 výt. za 1 K, 500 výt. za 3 K, 1000 výt. za 5 K. — Za obnos předem obdržený (i v poštovních známkách) zasílá **Th. Čejka, Bystřice-Hostýn, Morava.**

JOSEF MALÝ, Praha VII.,

Na Výšinách

fabrika: specialan komodon matracon „Esperantan komodon“. Prezarojn kaj informojn oni donas senpage.

Specielní výroba ražených vinět.

KAREL KOLMAN Král. Vinohrady,
Čelakovského ul. 39.

Redaktoro: H. K. Bouška, Praha-Smíchov 1097. — Eldonanto: Jan Iglauer, Praha III. 495. — Presejo: »Politika«, Praha. — Bohemujo-Aŭstrio.